

K učení jen počítač nestačí

aneb

10 tipů, jak dnes učit ve skutečném světě nejen skrze obrazovky

S jistou dávkou nepochopení a rozčarování sledujeme celospolečenskou debatu nad distanční výukou v základních i středních školách. Celé to působí dojmem, že zásadní je vybrat správné on-line prostředí, mít všichni všude připojení, každé dítě jeden počítač, webkameru a sluchátka. Že když učitel umí ve správné chvíli vypnout mikrofony, přes internet i hodnotit, tak má vlastně vyhráno.

Ale tohle přece není na distanční výuce to zásadní. Copak pedagogické fakulty učí, jak správně držet křídlo, jak mazat tabuli, jak rozsvítit ve třídě. A když tohle učitel umí, tak umí učit? Samozřejmě ne.

O čem bychom tedy měli přemýšlet, když navíc učíme veřejně a rodiče nám vidí do naší didaktické kuchyně. Kdo je teď ten „správný učitel“? Asi ne, ten, kdo převede frontální výuku ze stupínku na obrazovky, ani ten, kdo výstup oznámkuje místo do sešitu do formuláře... A stačí vlastně poslat video, křížovku a osmisměrku, najít co nejzábavnější způsob, hru na webu, zábavný test? Budeme se předhánět v tom, kdo zvolí méně a méně tradiční on-line formu? Taky ne.

Pojďme své žáky naopak od počítačů na chvíli dostat do reálného světa. Jinak rok 2020 bude rokem, v kterém žáci i učitelé většinu svého času (učebního času) seděli před obrazovkou. Sdílíme pár tipů, jak jinak učit, jak různě se můžeme učit distančně.

1. Neseďme jen u počítačů

Odložme na chvíli učebnice a dávejme dětem takové úkoly, které je nepošlou zpět před obrazovky, ale třeba do kuchyně, přírody, parku, dílny, knihovny rodičů, za architekturou a dalším zajímavým místům v okolí.

Nabídněme dětem jiné čtení než jen učebnice a on-line texty. Teď je vhodná doba na to něco přečíst, třeba v rámci dějepisu (historické romány), zeměpisu (cestopisy), přírodopisu (populárně naučné knihy). A žáci mohou také bádát a pozorovat, něco vyrábět, malovat, fotit, pracovat ve skupinách, řešit problémy.

2. Dělejme rukama

Matematika a konstrukce jsou obojí dost teoretické školní předměty, které se ale dají doma, kde na to člověk má času kolik potřebuje, pojmout přitažlivěji. Vyrábějme velkolepé stavby ze stavebnic, ptačí budky a krmítka, modely budov, mostů, aut, krajin... Měřme, vytyčujme pravé úhly, slepujme a stloukejme. Domácnost je vlastně skvělá interaktivní učebna, která nabízí mnoho testování v praxi. Známe už teď příklady ze škol, děti vaří a pracují jednotkami váhy a objemu. Starají se o své mazlíčky, pracují ve svých zahradách. I rodiče se zapojí raději do takové činnosti, která má smysl, než do dalších a dalších teoretických a nezáživných úloh.

3. Učme se mezipředmětově, v souvislostech

Co kdyby úkol z češtiny a dějepisu byl společný. Učitelé by se domluvili a žáci by tak měli větší prostor v rámci jedné výuky studovat nejen historii, ale prozkoumat text i po stránce jazyka. Takto podobně třeba i v matematice a fyzice, přírodopisu a zeměpisu... Dávejme dětem badatelské úlohy a splníte třeba celotýdenním pozorováním všechny předměty. Teď je na bádání ideální čas. Zadání můžete s kolegy vytvářet společně. Nebudete na to sami a zjistíte, že je to snazší, než jste si mysleli.

4. Nabízejme volitelné úkoly

Pro někoho může být jednodušší, přínosnější a zábavnější fotit venku podzim, pro jiného zavřít se v tátově dílně, jiný bude pozorovat svoje morče, někdo upeče koláč. Každý má jiné možnosti, jiné koníčky, jiné rodiče. Co kdyby se teď každý vzdělával podle svých možností a počítač by využíval jen pro sdílení toho, na co přišel. Pro takový úkol, který si sami navrhne, jsme motivovaní a dává nám smysl. Navíc rozvíjí důležité dovednosti: jak si práci plánovat, převzít za ni zodpovědnost, dokončit, zhodnotit výstupy či dopad a představit ostatním. A třeba tím obohatí svou rodinu nebo domácnost. Ostatně si každé dítě může vytvořit svůj vlastní projekt, ve kterém se bude realizovat a pak sdílet poznatky s ostatními. Nebo na tom mohou žáci pracovat ve dvojici, ve skupině (co aktuální legislativa dovolí).

5. Nechybí nám vědomosti, ale sociální kontakty

Nebojte, neskončí to tak, že bez půl roku školy z dětí vyrostou nevzdělaní tupci. Pokud bude někde problém, pak v tom, že budou chybět sociální interakce a přímý kontakt s kamarády. Pokud to situace jen trochu dovolí, zadávejte úkoly pro skupiny, ve kterých by si žáci mohli tvořit týmy a alespoň na dálku pracovat na společném projektu, výzkumu, cíli. Nebo „jen“ si vzájemně pomáhat a podporovat slabší. Mohou tak objevit v čem má kdo silné stránky a až se sejdou znovu ve třídě, mohou mít silnější vztahy než dříve.

6. Pošleme děti ven!

Tohle píšeme s vykřičníkem. Pokud je něco v době pandemie potřeba, pak je to si udržovat fyzickou, sociální i psychickou kondici. Hlava se vyčistí i baterky se dobíjejí nejlépe venku. Naplánujte tedy dětem výuku tak, aby tam mohly být s úkoly i bez nich. Dejte jim možnost pracovat s přírodninami, které si z venku donesou, nechte je tam fotit, malovat, měřit, hodnotit, hledat a bádát. Nejlépe napříč předměty, prakticky a když to situace dovolí, tak spolu.

7. Zkusme jinou motivaci jak známky

Teď už to známky ani nevytrhnou ani nezachrání. Zkusme oslovit vnitřní motivaci dětí. Zeptejme se dětí, co je zajímá, jaké mají v daném tématu otázky, co by chtěly zjistit. Pojdme je podnítit k tomu, ať jsou sami aktivní, ať si zkusí něco, co ještě nedělaly a tím se naučí něco jiného. Podmínkou může být jasný výstup, který bude vidět a obohatí i někoho dalšího, společný výsledek ve školním časopise, model v prostorách školy, práce na společném výzkumu, kde má každý dílčí výsledek smysl.

8. Nechejme děti hodnotit se samy

Při přemýšlení o cíli výuky s ním nezapomeňte seznámit také žáky. Vždyť kdo jiný by měl vědět, co a proč se má vlastně do života naučit? Když bude cíl navíc smysluplný a propojený s realitou, bude jeho plnění o to snazší (možná i pro doprovázející rodiče). A jak vyhodnotit to, že žák k cíli došel? Zapomeňte na známky a zeptejte se nejlépe samotných dětí. Třeba vám řeknou i to, co by známky samy nesdělily.

9. Ať to baví i vás

Nezapomínejme na to, že mnoho dětí sleduje nejen to co jim říkáme či zadáváme, ale i to s jakou emocí, nadšením, respektem vše děláme. Mysleme také na sebe, aby nás učení na dálku bavilo, aby bylo cítit, že i když nemůžeme být spolu, stále můžeme společně něco smysluplného tvořit, testovat a možná se při tom o sobě navzájem něco nového dozvědět. Součástí vzdělávání by mělo být i umění předávat radost z objevování, hravost, tajemno, zájem, chuť se ptát.

10. Doporučení „moudrých“

„Lidé mají se učit, pokud nejvíce možno, ne nabývati rozumu z knih, nýbrž z nebe, země, dubů a buků, tj. znáti a zkoumati věci samy a ne pouze cizí pozorování a doklady o věcech.“
Jan Amos Komenský, Velká didaktika

„Hra je jeden z nejefektivnějších způsobů, jak zjednodušit život. Přesně to jsme dělali jako děti, ale v dospělosti jsme si hrát zapomněli.“ — Albert Einstein

Rádi vás podpoříme na cestě k distanční výuce hravě, lákavě ve skutečném světě. Náměty na výuku v době pandemie, tu off-line, tu s knížkou, kamarády, tu, co probíhá venku nebo v dílně a kuchyni, najdete tady. A pošlete nám svoje náměty, ať podpoříme hravé, zdravé a smysluplné vzdělávání na školách po celé republice.

Pište na tym@ucimesevenku.cz